

uhaja ob 4 zjutraj.
Stare cololetne . . . 180 K
mesecne 15
na sosed. ozemlje . 300
na močvirje . . . 40

Oglas za vsak mm višine
stolpe (58 mm) . . 2 K
mal oglas do 30 mm
stolpe (58 mm) . . 1

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo

Miklošičeva cesta št. 30
Telefon št. 72

Upravištvos

Sodna ulica št. 6
Telefon št. 36Račun kr. pošt. štok. urada
št. 11.842

Ultimatum vlade trboveljskim rudarjem in družbi.

Ljubljana, 4. januarja.

Stavka trboveljskih rudarjev je stopila v odločilen štadij. Deželna vlada je podala trboveljski premogokopni družbi in delavstvu zelo odločen in oster ultimatum, ki zadeva obe stranki jako občutno. Delavstvo se pozivlja, da naj nastopi delo tekom jutrišnjega dne proti takojšnjemu povprečno 25 % nemu povišku sedanjih stalnih plač. Trboveljski družbi napoveduje deželna vlada ostro efektivno nadzorstvo, da se vendar enkrat razčisti dejanski materialni položaj tega podjetja. Na eni strani torej strogost in odločnost, na drugi strani pa tudi umevanje za delavske in splošne gospodarske interese. Delavstvu je priznana opravičenost in nujnost takojšnje regulacije mezd. Ne le da mora delavec prejemati take meze, da bo sposoben njegov organizem za težko rudarsko delo, marveč potrebno je, da se meze dvignejo tako, da bo tudi trboveljski rudar lahko živel človeka dostojno življenje. Izjava vlade, ki daje delavstvu ta priznanja, je tako principielna, da jo mora premogokopna družba respektirati. Delavstvo bo morda pogrešalo, da se vlada v svoji izjavi ni izrecno vezala na meze velenjskega rudnika. Mi menimo, da je to pravilno. Nove velenjske meze so bile določene preko noči v veliki naglici in množijo se glasovi, da so za gošče kategorije delavstva naravnost neugodne. Glasilo socijalnih demokratov »Naprej« je dokazovalo, da delavstvo, ako sprejme velenjske plače, ne profitira napram sedanjim plačam skoro nič. Jasno je, da se nahajajo stankujoči rudarji glede velenjskih plač v veliki zmoči. Dejanska razlika med dosedanjimi prejemki delavstva trboveljske družbe ter velenjskimi mezdami ni veliko večja, kakor pa sedaj od vlade delavstvu že naprej zasigurni predumen 25-odstotnega poviška. Pomen vladne izjave gre pa še preko takozvanega eksistenčnega minimuma. Ako delavstvo odkloni vladin predlog za sporazum, se bo bruto kesalo, ker bo odklonilo pomoč prijatelja, ki je z največjo vneto zastopal njegove upravičene zahteve. Dasi ima vlada od ministrstva pooblastilo za najosrejšje ukrepe proti komunističnemu gibanju, in je znano, da je trboveljska rudarska stavka prizorjena pod vodstvom komunistov, je vendarle dosedaj strogo ločila politično stran tega gibanja od stvarnih in upravičenih težej delavstva. Dosedaj ni bil storjen proti delavstvu niti najmanjši korak, ki bi imel tendenco delavstvo prisiliti h končanju meznega spora. Dobra volja deželne vlade napram delavstvu ni razvidna le iz onih točk ultimata, ki delavstvu garantirajo regulacijo mezd, marveč tudi iz onih, iz katerih je razviden odločen nastop napram trboveljski družbi. Dosedaj se delavstvu pri nas še ni onemogočevalo sodelovati v komisiji, ki bo podjetje nadzorovala ter na podlagi ugotovitev v obratu in knjigovodstvu ugotovila rentabilnost podjetja. Ta ideala koncesija, ki jo nudi vlada delavstvu, je tako dalekosežna, da delavstvo ne more in v lastnem interesu ne sme odkloniti predloga, ki pripomore do zmage nemu največjih principielnih delavskih zahtev. Ako imajo voditelji trboveljskih rudarjev količjak vesti, bodo delavstvu nujno nasvetovali, da se jutri vrne na delo.

Ako delavstvo odkloni zlati mostček, ki mu je postavljen, mora priti neizogiben polom. Vlada ne dopušča prav nobenega dvoma, da bo porabila vsa sredstva, da ubije stavko. Javni interesi so tako ogroženi, da

se jim morajo umakniti vsa nadaljnja razmišljanja in razgovaranja.

Tudi trboveljska družba se upira vladnemu ultimatu. Odreka vladi pravico do določanja cen premogu in določanja meze. Protestira proti nadzorstvu obrata in knjigovodstva in se vije, ko ji vlada jemlje iz rok možnost, še naprej slepiti javnost z rentabilitetnimi računi. Ni hujšega pritiska za nobenega podjetnika kot je ta, da si mora pustiti pogledati v svoje kupčijske skrivnosti. Družba bi se bila temu lahko izognila, ako bi bila popustljivejša. Akoravno poznamo ugovor, da je nedotakljivost računskih knjige izvor zdrave podjetnosti, moramo priznati, da vlada ne more več mirno poslušati od vseh strani se ponavljajočih očitkov, da štiti družbo in njene neupravičeno visoke dobičke. V pomirjenje javnosti, v pomirjenje delavstva in v lastno kritje je vlada dolžna, da se trboveljska stvar enkrat razčisti ter ugotovi dejansko stanje.

Po receptu, ki smo ga danes čitali v najnovejšem klerikalnem delavskem listu, seveda vlada ne more postopati. Kdor zahteva, da postane delavec lastnik premogokopa, država pa da mu naj doplačuje na eksistenčni minimum, če si s slabim gospodarstvom niti za mezo ne bo mogel prisluziti, je prosti varalica, ki špekulira na ljudi najprimitivnejše pameti. Po tej poti se pereča vprašanja ne rešujejo. Zavedati se moramo, da je treba štiti tudi eksistenco podjetja, ki mora živeti, da živi delavstvo in da ne zastane kri v telesu našega narodnega gospodarstva. Eksperimentov s socializacijo premogokopov, ki spadajo med najopasnejše čelga problema, današnji časi ne pripuščajo.

Ultimatum vlade je na obe strani pravičen. Najširša javnost ga bo sprejela z odobravanjem. Odobraval bo pa v slučaju njegove brezuspešnosti gotovo tudi ostre korake, ki morajo slediti. Vladi se ustavljajo, pod tovarniškimi kotli ugašajo plameni, kmalu se bo ohladila peč v sobi in zamrlo bo ognjišče. Stavka mora biti konec.

Ljubljana, 4. januarja. Danes dopoldne se je vršila pri deželni vladi konferenca zaradi rudarske stavke, na katero so poslali svoje zastopnike rudarji, kakor tudi Trboveljska premogokopna družba. Na početku razprave je v imenu deželne vlade podal poverjenik Ribnikar nastopno izjavo: »V interesu narodnega gospodarstva in delavstva je potkušala deželna vlada v opetovanih, dolgotrajnih pogajanjih izravnati mezdni spor pri Trboveljski premogokopni družbi. Zelo se v poslednjem hipu, da se to vprašanje sporazumno reši in da se vladi prihranijo prisilni koraki, svetuje deželna vlada družbi in delavstvu, naj sprejme sporazum na podlagi nastopnih točk:

1.) Po zaslišanju obeh strank se je deželna vlada uverila, da gmočno stanje nekaterih kategorij delavstva ni ugodno in da meze teh kategorij, z ozirom na današnjo draginjo deloma tudi ne dosežejo eksistenčnega minimuma. Uravnava minimalnih mezd je torej brez odloga neobhodno potrebna. Ta regulacija se bo izvršila od strani vlade po zaslišanju večakov, delavstva in družbe in bo veljala, računajoč nazaj od dne nastopa dela po stavki. Dokler to ni izvedeno, dovolji se brez preudarca takoj z nastopom dela povprečno 25 % povišanje minimalnih mezd za kategorije delavstva, ki imajo stalno določene plače. Pri tem se bo vpoštevalo, da so nižje kategorije izboljšanja najbolj potrebne.

2.) Vlada mora vztrajati na svojem stališču, da je zvišanje cen premoga, z ozirom na vse naše gospodarstvo nemogoče. Zvišanje bi se sulo dopolniti le, ako družba ne bi mogla prenesti pravične regulacije minimalnih mezd

brez ogrožanja svojega obstoja. Vlada bo kot nadzorstvena oblast po komisiji, kateri bo pritegnila tudi delavstvo in družbo na podlagi stalnega vpogleda v obratovanje in knjigovodstvo ugotovila, je-li je z ozirom na povišek mezd potreben povišek cen, ali pa drugačnja kompenzacija in koliko.

Ako stranki tekom današnjega dne ne sprejmeta tega sporazuma in ne gre delavstvo v sredo dne 5. januarja t. l. na delo, smatra deželna vlada svoje posredovalno vlogo za končano in bo z ozirom na potrebe prometa, gospodarstva in države izvedla vse, kar je potrebno, da se zagotovi zadostna produkcija premoga.

Zastopnik delavstva, Petakovič, kritizira vladno izjavo, da je vlada ž njó pokazala, da stoji le na strani podjetja. Zahteva, da bi vlada v svojem predlogu izrecno povdarjala, da se bodo meze merile na podlagi velenjskih mezd. Poverjenik Ribnikar poudarja, da vlada ne stoji niti na izključno delavski strani, niti na izključno strani družbe. Njeno stališče je na čeli pri principielno in ima pred očmi splošne interese. Vlada ve, da je delavstvo važen faktor v državi, delavno delavstvo njen najdragocenejši zaklad, zato prizna delavstvu zahteve po opravičenem povišku mezd, da se vzdrži krepko za delo in živi za človeka dostojno življenje. Dolžnost vlade je pa tudi, gledati, da se ne spravlja v nevarnost obstoj podjetja. Kar zahteva delavstvo, je izraženo v principih nasvetovanega sporazuma. Zastopnik Trboveljske družbe izjavi, da bo dala družba odgovor pismeno tekom popoldneva. Ker je vlada zavzela stališče, da na njenem predlogu ni mogoče ničesar več izpreminjati ter da se imata stranki le izjaviti, da predloženi sporazum sprejmeta, ali pa odklonita, je bila konferenca zaključena. Zastopniki delavstva so izjavili, da ne smatrajo za potrebno, dati kako izjavo.

Ljubljana, 4. januarja. Trboveljska premogokopna družba je sporočila, svoje stališče k ultimatu deželne vlade že tekom popoldneva. Po njenem mnenju nima vlada zakonite podlage, da bi predpisovala višino mezd in tudi ne prodajne cene premoga. Komisija naj bi končala svoje delo tekom 10 dni. Kot člana komisije družba ne more priznati nobenega zastopnika konsumentov. Družba ugovarja odločno, da se pritegne v komisijo tudi delavstvo. Stalna komisija da nima legalne podlage.

Trbovlje, 4. januarja. (Izv.) Ultimatum vlade in njen odločen korak je napravil na delavstvo globok utis. Delavski zaupniki imajo neprestano posvetovanja. Kakor izvem, jutri delavstvo ne gre na delo.

Splošna železničarska stavka v Avstriji?

Gradec, 4. jan. Položaj stavke je ostal neizpremenjen. Železničarji v Brucku so se stavki priključili. Železničarji v Wiener-Neustadtu so se izjavili z njimi solidarni.

Gradec, 4. jan. Na mnogoštevilno obiskanem skupnem zborovanju državnih in južnih železničarjev je bilo sklenjeno, da se od danes ob 24. vpelje za dobo 48 ur promet s živalskimi vlaki. Promet osebnih vlakov ostane še nadalje ukinjen. Tudi na progi Bruck-Leoben počiva promet.

Gradec, 4. jan. (Izv.) Graški državni železničarji so se pridružili stavki južnih železničarjev. Na vlaku, ki je vozil ponoči z Dunaja proti Gradcu je prišlo na potu do zelo burnih prizorov. Do Brucka je bila vožnja popolnoma mirna, tu pa je vlakovodja z ostalim vlakomnim osebjem izjavil, da ne vozi več naprej. Potniki so naskočili železniško osebje in prisilili vlakovodjo, da je nadaljeval vožnjo. V Judendorf so se vršili enaki prizori, istotako tudi v Goestingu. Tu so potniki obkolili stankujoče železničarje in jim grozili s samokresi in palicami, ako ne nadaljujejo vožnje. Vlak je prispel ob 9. uri zjutraj v Gradec, kjer je prišlo potem med stankujočimi in potniki do hudega spopada. Morala je posredovati policija, ojačena z žandarmerijo.

Pogreb Koste Stojanovića.

Beograd, 4. jan. (Izv.) Danes se je vršil veličasten pogreb Koste Stojanovića, ki je trajal od 10. do 2. ure popoldne. Pogreba so se vkljub slabemu vremenu udeležile nepregledne množice ljudstva. Vse trgovine so bile zaprte. V javnih uradih se do 12. ure ni uradovalo. Hiše v ulicah, koder se je pomikal sprevod so bile zavite v črne zastave. Gorele so svetilke zavite v flore. Krsto so iz hiše prenesli na mrtvaški voz aktivni ministri, nakar je krenil sprevod v Saborno cerkev. V cerkev so nesli krsto poslanci. Pred oltarjem je čakal prestolonaslednik regent s princesinjo Jeleno. Obrede je izvršil patrijarh Dimitrije ob asistenci visoke duhovščine. Beograjsko pevsko društvo je zapelo pretresljive žalostinke. Po končanem opelu sta ob krsti govorila v imenu vlade ministra demokrat Drasković in radikalec Uzunović. Silno gniljiv prizor se je odigral, ko so poslanci zopet dvignili krsto Princesinjo Jelena je vsa v solzah pristopila najmlajšemu otroku pokojnega Koste, ga vzela v naročje ter iskreno poljubila. Krsto so zunaj cerkve dvignili na voz generalni direktorji finančnega ministrstva, nakar se je razvil sprevod po sledečem sporedu: Križ, venci, častna stožnja vojaštva z godbo, nosilci pokojnikovih odlikovanj, društva z zastavami, izvrševalni odbor Demokratske stranke, demokratska omladina, svečeništvo z episkopom Dositejem iz Niša na čelu, žalni voz s krsto, pokojnikova rodobina, člani kr. vlade, predsedništvo ustavotvorne skupščine z mnogimi poslanci, rektor vseučilišča s profesorji, uradništvo vseh minist-

stev, zastopniki beograjske občine, generaliteta in drugi častniki itd.

Sprevod se je ustavil pred univerzo, s katere balkona je govoril prof. Milenković. Na Terazijah se je poslovol od pokojnika v imenu demokratske stranke posl. dr. Voja Marinković, a v imenu ustavotvorne skupščine pa posl. Radonjić. Šele proti pol 2. ure je prispel sprevod na groblje. Tam so krsto nesli h grobu vseučiliški in srednješolski profesorji ter častniki. Ob odprtem grobu je načelnik fin. ministrstva Dučić dal izraza globoki žalosti nad izgubo dobrega šefa. Bilo je 2. ura popoldne ko so med turobnimi melodijami Bože pomiluj zaropotale prve grude.

Med premnogimi venci, ki so bili položeni na krsto, je bil posebno krasen prestolonaslednikov z zlatimi inicijali na črnem traku. V imenu češkoslovanske republike je položil venci češki poslanik Kalina. Na vencu je bila pritrjena vizička predsednika Masaryka, obdana od vizitk najznamenitejših čeških mož: Beneša, Krmařa, Scheinerja, Hajna i. dr.

Sožalje ljubljanskega načelnstva JDS.

Načelnstvo JDS je imelo danes popoldne žalno sejo, na kateri je prvi podpredsednik poverjenik dr. Ravničar dal izraza globoki žalosti slovenskega dela demokratske stranke nad smrtjo odličnega prijatelja, vzornega moža in vlezasluznega državnika ministra Koste Stojanovića. Sklenjeno je bilo poslati Demokratskemu klubu in rodbini pokojnikovi sožalno izjavo ljubljanske JDS.

Nova vlada za Markovičev ustavni načrt.

Beograd, 4. januarja. (Izvirno.) Danes se je vršila seja ministrskega sveta, na kateri se je nadaljevala razprava o ustavnem načrtu. Vladi je sprejela skoraj ves Markovičev ustavni načrt za svojega, izvzemši deset členov, ki pridejo jutri na vrsto. Tudi je bilo odobreno Markovičev stališče glede pokrajinskih vlad. Ministrski predsednik Pašić je zavzemal napram avtonomistom še manj ugodno stališče, nego je izraženo v Markovičevem načrtu. Zlasti je dobro nastopil proti določbi, da se sme več oblast z združiti ter označiti tako določbo za nedopustno in nevarno. Vladi se je odločila, da ne sprejme dvodomni sistem v svoj ustavni načrt.

Izbran je bil poseben ministrski komite, čigar naloga je pri ministrstvih

in pri deželnih vladah, preiskati stvar usudstva ter anulirati vsako neupravičeno avanziranje uradnikov, ki je bilo izvršeno tekom zadnjih dveh let.

Za reševanje gospodarskih vprašanj je bil izbran poseben finančni-ekonomski komite, ki obstoji iz šestih ministrov.

Beograd, 4. januarja. (Izvirno.) Kot edina kandidata za portfelj fin. ministra prihajata v poštev dr. Voja Veljković in dr. Voja Marinković. Ker dr. Veljković odločno odklanja, je verjetno, da bo dr. Marinković naslednik pokojnega Koste Stojanovića. Demokratski klub pa bo oficijelno o tem sklepel šele, čim se vrne v Beograd večina njegovih članov.

Reška konstituanta.

Opatija, 4. jan. Danes in včeraj je zboroval reški občinski svet, ki je v vsem obsegu potrdil pogodbo, sklenjeno med reškimi delegati in italijanskim poveljništvom v Opatiji. Za župana je bil izvoljen dosedanj župan Gigante, za podžupana pa Carlo Longhi in Giovanni Schittar. Občinski svet je nadalje izvolil odsek, ki ima nalogo še tekom meseca februarja sklicati reško konstituanto. Nato je občinski svet izvolil začasno vlado pod predsedstvom Grossicha, ki je takoj prevzela vlast nad samostojno reško državo.

Opatija, 4. jan. Včeraj so se vršile žalobne svečanosti na grobu padlih legionarjev, kjer je govoril d'Annunzio. Takoj nato so začeli odhajati prvi transporti legionarjev. Istotako so tekom današnjega dneva zapustile reško pristanišče vse bojne ladje, ki so bile pod d'Annunziem poveljstvom, izvzemši čolpatico »Dante Alighieri«, ki odide jutri.

Romunija mobilizira.

Pariz, 3. januarja. »Liberté« objavlja s pridržkom brzojavko iz Bukarešte, da kliče vlada, z ozirom na resni položaj, ki je nastal vsled zbiranja velikih boljševiških čet ob meji, letnik 1913, 1914 in 1915 pod orožje. Poleg tega se bodo namesčenci železnice militarizirali.

Praga, 4. januarja. (Izv.) Justični minister dr. Popelka je sestavil predlog, po kateri se bodo smeli vsi, ki so bili obsojeni radt vojnega odrušstva ali verzišstva, uvrstiti v prisilno delavske oddelke.

Beograd, 4. januarja. (Izvirno.) Semkaj je prispel jugoslovanski delegat v dunajski reparacijski komisiji dr. Miroslav Ploj, da referira v zunanjem ministrstvu o važnih zadevah, ki so v zvezi z likvidacijo senžermenske mirovne pogodbe.

Beograd, 4. januarja. (Izvirno.) V ministrstvu za trgovino se vrše pogajanja z Nemci radi provizorične trgovinske pogodbe. Pogajanja so tako daleč uspela, da bodo bržčas že drugi teden zaključena.

Ronac železniških delavnic v Ljubljani.

Kakor smo poučeni iz zanesljivega vira, izroča državna železnica baš te dni bivši topničarski arzenal zopet vojaški upravi. Svoječasno je pre-
zela državna železniška uprava mo-
derno opremljeni arzenal od vojaštva
da si ustvari delazmožnejšo delavni-
co za železniške vozove. Splošno je
znano, da je ena glavnih krivd da
jugoslovenski železniški promet ni na
oni višini, kot bi bilo železi, pomani-
kanje osebnih osobito pa tovornih
voz.

Posebno važnost za železniški pro-
met je zadal topničarski arzenal po
znanem velikem požaru delavnic v
Dravljah. Od tedaj se je izvrševalo
vsa potrebna popravila izključno s
pomočjo arzenalskih strojev.

Izguba topničarskega arzenala po-
meni za železniško upravo ustavev
vseh popravil pri vozovih za toliko
časa, dokler ne dobi Ljubljana vsaj
enakovredno nadomestilo. Vozovni
park namreč še daleko ni v onem
stanju, da bi zadoščal potrebam po-
množenega prometa, posebno pa je
pomankanje tovornih voz še vedno
jako občutno. Za naše narodno go-
spodarstvo je na vsak način predaja
topničarskega arzenala težek udarec
in ga trenutno ne bo moglo izdatno
parirati, kaj šele odvrniti. Na vsak
način bo pa potrebno najti pota in
sredstva, da se končno napravi konec
dolgotrajni vagonski krizi.

Ze večkrat se je naglašalo, da ima
državna železnica med gorenskim in
kamniškim tirom kupljeno velikansko
zemljišče, namenjeno za zgradbo
modernih vozovnih in strojnih de-
lavin, kjer naj bi se izvrševala vsa

popravila na vozilih, od najmanjših
do največjih. Da Avstrija ni imela
interesa zgraditi omenjenih delavnic
vključno s svojočasno dovoljenim kredi-
tom, nam je jasno, saj je imela tedi-
njim razmeram zadoščajoče glavne
v Knittelfeldu in Salzburgu. Da pa
se do danes odlašala s končno radi-
kalno rešitvijo železniško-delavniške-
ga vprašanja v Ljubljani v naši dr-
žavi, smatramo za veliko pogreško,
ki je povzročila že mnogo nepotrebnih
ovir železnici ter s tem celotne-
mu narodnemu gospodarstvu.

Da je to silno nujno in važno vpra-
šanje ostalo do danes nerešeno, temu
je pač glavni vzrok prevelika raz-
sežnost zarotnega ravnanja, ki se
vsled tega za zadevo ni dovolj
interesiralo. Ljubljana ima dantes
faktično najboljšo kvalificirano de-
lavstvo za železniške delavnice na
razpologo, ima nakupljeno zemljišče
ter še mnogo drugih ugodnosti, ki
naravnost s prstom kažejo, kaj naj
se napravi in vendar se v Zagrebu
delavniškem vprašanju v Ljubljani
ne pripisuje nobene važnosti.

Sedaj, ko je železnica vsled izgube
topničarskega arzenala naravnost
prisiljena, da ustavi svoje delo v vo-
zovni delavnici ter omeji tudi poprav-
ljanje lokomotiv, se morajo odgovor-
ni činitelji pri ravnanstvu v Zagre-
bu pa tudi v Beogradu zganiti ter
se zavedati, da pada na nje težka
odgovornost, ker bo vsled pomani-
kanja vozov in lokomotiv naše gos-
podarstvo, osobito v Sloveniji, globoko
prizadelo.

Prosveta.

— **Cvrček za pečko.** Naše gledališče
si je postavilo visok program in se na-
vadno ne ozira na tiste široke vrste,
ki si iščejo primerne zabave v ljud-
skem domu in drugod. Za Božič pa
se je skušalo dati kaj božičnega. Ize-
ra je v tem oziru precej velika, a ne
lahka. Tako je prišel na naš oder
„Cvrček za pečko“, ki je ustvarjen po
Dickensovi božični povesti. Snov sa-
ma je priprstna in naravna: staremu
očetu se vrne sin domov o Božiču, ko
se ima njegova bivaševa nevesta poročiti
z drugim, po posredovanju dobrih
ljudi pa se vse srečno izteče. Massene-
tova godba daje celumu dejanju bolj
čaroben značaj in ustvarja božično
razpoloženje. Igralo se je v splošnem
dobro in živahno, dasi se dejanje pre-
cej počasi razvija. — V časopisih so
se pojavili glasovi, naj bi se igralo
tudi v nedeljo, oziroma na praznik po-
polne in da naj bi se poskrbelo tudi
za mladinske igre, oziroma predstave
za otroke. Te želje se nam zde opravi-
čene in „Cvrček“ bi bil prav primeren
za ljudsko predstavo.

— **Za recitacijski večer,** katerega pri-
redi v korist dijaških zašolg Marja
Gorčeva, Fran Lipar in Stane Melihar
v petek zvečer v Mesnem domu, se
dobe vstopnice v predprodaji od srede
dalje pri tržki Svetla na Mesnem
trgu. Cene sedežem 10 K in 5 K, sto-
jišča 3 K.

— **Zvonček,** naš priljubljeni mla-
dinski list, zaključuje svoj letnik. Za
bodoče leto bo stal 40 K, kar ni dosti
pri današnjih tiskovnih cenah in pri
vsem tem, kar nudi „Zvonček“ našim
otrokom v slikah, pesmih in povestih.
Njegova zunanost je vzorna. „Zvon-
ček“ bo posvečal v bodoče več pozor-
nosti neodrešeni domovini.

— **„Zrnje“** (št. 10) prinaša spomin

na Svetla Puncerja, našega koroškega
bojovníka.

— **„Izločni greh“.** Izšla je druga iz-
daja „Izločnega greha“ od jugoslovan-
skega pesnika Ljubomira Micića. Na-
roča se pri jugoslovanski znanstveni
knjižarni Mirko Brayer v Zagrebu.
Cena 12 kron.

— **„Psihološki zakoni o razvoju
naroda“**, znana knjiga Le Bona, ki jo
imamo že v slovenskem prevodu, je
zdaj izšla tudi v hrvaškem prevodu.
Cena 24 K.

— **Novi rod,** glasilo narodne cerkve,
(izhaja v Zagrebu, lica 17); prinaša
v svoji božični številki nove lepe misli
o veri, ki naj bo luč in resnica, ne pa
politična deklaracija strank. Povsod
je dandanes gibanje za narodno cer-
kev nekaka nova reorganizacija. Vodio
jo narodni duhovniki. Pri nas takih
duhovnikov ni. Zato bi se morala naša
inteligenca temu bolj zanimati za go-
banje, ki naj bi pokazalo vero in kr-
ščanstvo z druge strani, nego vse to
vidimo pri nas. „Novi rod“ stane 20
kron.

— **Sport** začneja nov letnik s slika-
mi in članki o zimskem športu.

— **Slovanski kongres v Varšavi.**
Poljski listi prinašajo članke o kon-
gresu slovanskih literatov, publicistov
in žurnalistov, ki naj bi se vršil letos
meseca marca v Varšavi. Zanimivo je,
da so se pojavile te vesti ob času, ko
se nahaja v Varšavi bolgarski minist-
ski predsednik Stamboljski. Ali namer-
ava Poljaki in Bolgari najti nova
pota skupnega slovansca? Ali naj bi
pomenil ta kongres zблиžanje med Po-
ljaki in Čehi in Jugoslavozi ter Bol-
gari? Ali naj utrdi poljski odpor proti
Rusiji? Slovanski vprašanji te vrste
je danes mnogo lažje bilo pozdraviti
vsako akcijo, ki bi skušala najti skupna
pota za skupno korist.

Domače vesti.

Ljubljana, 4. januarja 1921.

* **Varanje javnosti.** Službeni ljub-
ljanski dopisni urad nam je danes po-
slal obvestilo, da se vrši 18. in 19. t.
m. v Dolnji Lendavi „kmetijski in de-
lavski kongres“, zborovanje „zveze žu-
panov“ in kmetijske podružnice in da
se bo pri tej priliki ustanovila, ob so-
delovanju „vlade in oblasti“, „kmetijska
in delavska zbornica za Prekmurje“,
ki bo „kot taka prva v naši državi“. Ko
smo se zainteresirali za podrobnosti,
smo izvedeli, da vlada o tem
kongresu ni nič v. Znano je tudi, da
v Prekmurju ni županov, temveč vodi-
jo posle občinski gerenti. Končno je
jasno, da se kmetijska zbornica ne da
ustanoviti na priložnostnem zborova-
nju, zato je marveč treba zakonite
podlage, katere pa do danes v Jugos-
laviji žal še nimamo. Stvar je ta, da
so si klerikalci dovolili uprizariti *ko-
lovalni švindl* in da ves kongres ni
nič drugega, nego običen klerikalni
šhod, katerega sklicuje znani klerikal-
ni eksponent v Prekmurju, Sever, ki je
ustanovil tudi znamenito „župansko
zvezo“ brez županov. Najlepše je pa
na cel stvari to, da se je Dopisni urad
postavil v službo klerikalne reklame.
Pričakujemo, da bo vlada gospodu Se-
verja že povedala, da ni dovoljeno
strankarskim agitatorjem zlorabljati
njeno ime in njeno avtoriteto v parti-
ranske svrhe.

* **Škofjeleški kapucinci** se opraviču-
jejo v klerikalnih listih zaradi proti-
slovoškega pamfleta, ki ga je raz-
deljeval in vsiljeval ljudem njihov
cerkovnik. Na plan je stopil sam cer-
kovnik Andrej Dolinar, ki jemlje vso
krivdo na sebe, češ da oo. kapucinci
niti vedeli niso za njegovo početje,
da je on iz lastne inicijative in pro-
stovoljno razdeljeval „dobro“ berilo.
Indirektno še s tem priznava, da
postopanje škofjeleških kapucincov ne
bi bilo pravilno, ako bi se dotični
pamflet razdeljeval po njihovih navo-
dilih, ker sicer cerkovnik ne bi jemal
greha na svoja ramena. Očete kapu-
cini so se očitno nekoliko zbal.

* **Nekoliko pojasnila** k dr. Srebrni-
čevem govoru na spominski slavnosti
po dr. Mahnič. Pišejo nam: De n-
tuis nil nisi bene — to geslo ne more
brezpogojno veljati, ako izrabljajo spo-
min umrlega drug, da blatiijo žive.
Dr. Srebrnič napada in smeši napred-
njake v svojem govoru („Slovenec“
z dne 25. decembra 1920), češ da so
hotel končati dr. Mahniča „na na-
čine, ki ostanejo večno značilni za za-
stopnike napredne misli s tem, da so
ga tožili pri sodnji, ker ma drugace
niso mogli do živega na znanstvenem
polju“, in navaja dva slučaja, češ „to-
žil ga je dr. Vošnjak, a je moral od-
tožbe odstopiti, ker bi sicer prepadel;
tožil ga je dr. Romih, a je po dvelet-
nem boju sijajno pogorel“. Kak je bil
slučaj dr. Vošnjak, mi ni znano, „u-
no pa mi je, da se je dr. Mahnič v za-
davi dr. Romih postavljal ne baš čast-
nega sredstva, da je bil oporočen. Za-

deva dr. Mahnič — dr. Romih je bila
slednja: Dr. Romih in dr. Mahnič sta
polemizirala, in sicer prvi v listu „Po-
potnik“, drugi pa v „Rimskem kato-
liku“. Dr. Mahnič je imenoval tedanjo
šolo brezversko in napadel pisatelje
šolskih knjig, med njimi prof. dr.
Lindnerja, ter *trgal citate* iz njihovih
knjig, *prikrojil jih po svoje* in vodil
na ta način boj proti napredni misli.
Dr. Romih je ie napade kot učenec
prof. Lindnerja in predsednik „Za-
veza“ zavračal v „Popotniku“, postal
je pa polem, ko je dr. Mahnič tudi te
članke začel *potvarjati*, stvarni popa-
vek na uredništvo „Rimskega kato-
lika“ v zmislu § 19. tiskovnega zakona.
Dr. Mahnič ni hotel sprejeti tega po-
pravka, vsled česar je bil dr. Romih
primoran tožiti odgovornega urednika
na objavo popravka. Pri tem je, kakor
lepo pravi dr. Srebrnič, „sijajno po-
gorel“. Mahnič je namreč začel naen-
krat „Rimskega katoлика“, ki je poprej
izhajal mesečno enkrat in bil kot tak
periodičen list, izdajati v daljših pre-
sledkih. Tako je R. K. prenehal biti
„periodičen list“ in ni mu bilo treba
sprejeti stvarnega popravka. Dr. Ro-
mih je moral izgubiti pravdo. Doktor
Mahnič je takrat prišel k obravnavi z
laškim odvetnikom, ki je pred gori-
škim sodiščem, kjer se je vršila raz-
prava, samo laško razpravjal, dasi je
bila tožba vložena v slovenskem jeziku
in jo je zastopal dr. Romih v sloven-
skem jeziku. Dr. Romih je tudi zahte-
val slovenski zapisnik — dr. Mahnič
se tej zahtevi ni pridružil in zapisnik
je bil pisan v laškem jeziku. Seveda
se je to godilo v tistem času, ko je
dr. Mahnič proglasil narodnost za
paganstvo. — Toliko v pojasnitro bral-
cem prej omenjenega govora; morebiti
bi mogle kdo pojasniti tudi slučaj dr.
Vošnjak — dr. Mahnič.

* **Zapet klerikalni obrekovalci.** Me-
seca oktobra je došla na okrajni šolski
svet v Ljutomeru vloga, v kateri „kraj-
ni šolski svet in župani občin ljuto-
merskega šolskega okoliša zahtevajo
odstranitev učitelja Lubeja“, ki se dr-
ne že v prvem letu svoje službova-
nje blatiiti naše verske svetinje“. Uči-
telj si je iskal zadoščanja pred sodi-
ščem in ga tudi dobil, ker so vsi, ki
so vlogo podpisali, izjavili, da niti ve-
deli niso, kaj so podpisali in so to
storili, zapeljani po predsedniku ljuto-
merskega „Orla“, Novaku, ki je vlo-
go napisal na pisalnem stroju okraj-
nega glavarstva (!) in druge nagovo-
ril, da so podpisali, sam pa ni imei
tega poguma, da bi podpisal!

* **Proč z -išči in -iggi!** Dr. Jos. Ob-
lak nam piše: Imam sorodnika, ki se
je pisal, ko je hodil še v gimnazijo, ga
je bilo sram pred svojim — lastnim
imenom. Ojunačil se je in stopil pred
strogega razrednika Martina Peteli-
na, ki je tolkel z latinskimi vadbami
po naših trdih buticah — Bog mu
daj dobro! — ter ga vprašal pri slo-
venski uri, ali bi se ne dalo kako na-
praviti, da bi se pisal z -ič. Pa se je

zjasnil strogi obraz pokojnega profe-
sorja Martina in je dejal: „Fant, to
je jako lahko in enostavno. Vzemij ko-
lek za toliko in toliko in pojdi v fariž-
tja k Sv. Petru itd. pa se boš kar hitro
pisal z -ič“. Moj zlahtnik je opravil
vsa ta pota sam in se je pisal čez par
dni z -ič. In bil je vesel svojega pošte-
no slovensko pisanega imena. Nič se
mu ni zgodilo in postal je celo v Av-
striji „velik gospod“. Ze davno so po-
stali po deželi bivši bivši Löschniggi,
Kremscherji, Remschgerji — Lešaki,
Kremžarji, Remskarji. Drugače je bi-
lo v mestih. Kdor se je čutil Nemca,
ali bolje nemškutarja, ta je trdovratno
vztrajal na stari pisavi, ki ni bila le
nemška, nego tudi — nobel. Toda ti
nemškutarji so rodili slovenske sinove,
ki pa niso bili toliko zavodni tudi v
poznejših letih, kakor oni mali moj
zlahtnik. In tako najdemo še dand-
es, po dveh letih narodne svobode sloven-
ske gospode, ki so tako pristno sloven-
sko indolentni, da pišejo svoja pošte-
na slovenska imena z nemškimi črka-
mi in hočejo tako ohraniti *menda* za
vse večne čase, kot grenkolepi spomni-
ki na svoje nemškutarske prednike... V
stari Avstriji je bilo za „izpremembo“
svojega imena, oziroma bolje, samo za
ugotovitev pravilne pisave potreba ko-
lek za 1 krono, danes v Jugoslaviji to
menda tudi ne bo dosti dražje. Da so
dobile naše mestne hiše in naša slo-
venska Ljubljana svoje slovenske na-
pise, je bilo treba septemberskih do-
godkov... Dajmo vendar za Boga tudi
živim ljudem pošeno pisane slovenske
— firme! Menda ne bo treba za to še
posebnih „dogodkov“! Seveda nočem
zahtevati, da bi se dandanes pisal n. pr.
Einspieler — „Ajnspieler“, ali Gra-
fenauer — „Grafenavar“; kvečjemu,
če bi se eden ali drugi potrudil, kakor
tisti koroški župnik Schüttelkopf, ki je
po listinah dognal, da se je pravilno
pisal Tresoglav in je posegel po tem
svojem starem imenu. Toda to, da se
dandanes piše še kdo Pogatschnigg, Pod-
pelschnigg, Pogoreutz, Jersche, Wrem-
schak ali celo Suppentschisch ali
Postraschischnigg, to je v današnji
razmerah nezdružljivo, če že ne tako
strašno smešno in bedasto!

* **Jugoslovanski ujetniki iz Rusije**
v Trstu. Včeraj je priplul v tržaško
pristanišče parnik „Frankfurt“, ki je
pripeljal iz Vladivostoka par tisoč
vojnih ujetnikov iz bivše avstro-ogr-
ske armade. Med njimi je doberšen
del tudi jugoslovanskih državljani.
Dočim pa so se odpejeli avstrijski
in madžarski državljani takoj po iz-
krcanju v svojo domovino, so ostali
jugoslovanski državljani na postaji
— na ceditu. Ubogi ljudje so bili na
morju celih 40 dni. Ker ni še jugo-
slovenskega konzulata v Trstu, bi bi-
la moralna dolžnost italijanskih ob-
lasti, da pomorejo.

* **Kraljev dvor.** Iz Beograda poroča-
jo, da se bodo popravila na starem
konaku pričela v nekaterih dneh in bo
konak popolnoma popravljen do jese-
ni, na kar se tamkaj preseli vanj kralj
Peter. Dela na novem dvoru se bodo
nadaljevala.

* **Za prehrano beguncev.** Po nalogu
vlade je odpotoval v Kraljevinu in Crk-
venico poslanec Juraj Demetirovič, da
uredi vse potrebno glede prehrane be-
gunciev, ki se začno vračati v okupirano
ozemlje, ko ga zapuste Italijani.
Istotako bo vodil Demetirovič vpraša-
nje prehrane naših beguncev iz Reke.

* **Nov zakon o ljudskem šolstvu.** Ka-
kor poroča beograjsko časopisje, je ko-
misija, kateri je bila poverjena naloga,
da izdela zakonski načrt o ljudskem
šolstvu za celo kraljevinu, svojo nalo-
go dovršila ter svoj elaborat predlo-
žila ministrstvu prosvete.

* **Omladina o imenu naše države.**
Zagrebska akademska omladina, za-
stopana po predstavnikih vseh aka-
demskih političnih skupin, razen ko-
munistov, je imela dne 31. decem-
bra sešatek, na katerem se je izrekla
za naslov „Jugoslavija“ za našo dr-
žavo. Le radikalno društvo „Sloven-
ski Jug“ se je izreklo za dosednji
naslov.

* **Nemška živina za Srbijo.** Kakor je
našim čitateljem znano, bi Srbija na
račun vojne odškodnine tekem meseca
januarja morala prevzeti od Nemčije
ogromno število živine. Posredna kor-
sija se je podala v Nemčijo. Ta komi-
sija je poslala sedaj poročilo, da bi
država za prevoz te živine morala
plačati 40 milijonov dinarjev, tako da
bi se moralo za vsako govedo plačati
približno 4000, za vsako ovco pa 5000
dinarjev. Transport bi bil zelo težav-
en; treba bi bilo 8000 vagonov in
2000 ljudi za spremstvo transporta.
Ker je Nemčija odklonila plačilo v go-
tovini, se razpravlja v vladnih krogih
sedaj o projektu, da se živina proda
Avstriji za stroje, papir in drugo bla-
go. Z druge strani pa se povdarja, da
Srbija najno potrebuje živino ter se
vlada pozivlje, da prevzame živino od
Nemčije.

Uradniške stanovanjske zadruge.

(Dopis iz uradniških krogov.)

Iz Beograda prihajajo vesti, da se
namerava vprašanje uradniških stan-
ovanj v naši prestolnici rešiti na ta
način, da se ustanovi zadruga, ki bo
z uradniškimi vlogami, državnimi po-
sojili in drugimi dohodki nakupila
zemljišča in kupila hiše. Tozadevna
naredba je že izdelana. Beograjska
občina bo odstopila zadrugi po znižani
ceni večje stavbišče na Topčider-
skem brdu, kjer se bo zgradila cela
uradniška kolonija.

V Ljubljani že imamo stin'o začru-
go „Lastni dom“, ki pa vsled sedaj-
njih neugodnih stavbnih razmer še ni
mogla začeti z delom, kakor bi to bilo
želeli. In vendar je na drugi strani
baš sedaj ugoden čas, ko bi se dala
potrebna stavbišča pridobiti potem
agrarne reforme. Saj ima n. pr. samo
nemški vitezki red več hektarov pri-
mernega sveta okrog Ljubljane, ki bi
se dal lahko na razpologo zadrugi na
podlagi naredbe o delni razdelitvi
pod agrarno reformo spadajočih vele-
posestev v javno koristne namene. Ba-
je razpolaga tudi poverjenišvo za so-
cijalno skrb z večjim kreditom za po-
pore stanovanjskim zadrugam. Vsaj
primerno brezobrestno državno poso-
jilo bi se dalo vsakakor izposlovati in
novi g. poverjenik si bo stekel za urad-
nišvo nepozabne zasluge, ako se za-
vzame za to veljavno socijalno vpra-
šanje, pa tudi za mesto Ljubljano
sploh, ker bo z udeleževanjem ciljev
uradniške stavbne zadruge rošen velik
del tako perečega stanovanjskega vpra-
šanja ljubljanskega. Druge države
podpirajo na vse moguče načine grad-
be uradniških in delavskih kolonij,
kjer ima vsak član svojo hišico in svoj

košček zemlje. Seveda je treba, da se
gradi taka naselbina po enotnem, —
arhitektonskim in prometnim zahtevam
povsem odgovarjajočem načrtu in ne
kakor so se do sedaj delali slični po-
izkusi pri nas (Novi Vodmat, Rožna
dolina). Take naselbine so tudi naj-
uspešnejši jez proti vsem komunistič-
nim agitacijam.

Vemo, da je dandanes gradba hiše
za navadnega zemljana skoro nemo-
goča stvar. Toda to nas ne sme stra-
šiti, da vsaj pripravimo pot boljšim
razmeram. S pomočjo države, ki bi
akcijo lahko podpirala ne samo z
brezobrestnimi posojili, marveč šla za-
drugi na roko tudi pri dobavi materi-
jala, oziroma ji sama dobavljala n. pr.
les po lastni režijski ceni, bi se dalo
vsaj nekaj doseči. Brezobrestno bi bile
pripravljene podpirati to akcijo tudi
druge zadruge (obrtne zadruge itd.).
Treba pa je pričeti z delom, ako no-
čemo, da bomo kar čez noč izročeni
na milost in nemilost upornosti ukri-
njenja naredbe v zaščito najemnikov.
Ako posamezni zadrugar ne more ali
neč nam prevzeti bremena odplačeva-
nja glavnice, združi naj se jih več v
svrhu zgradbe dvo-, štiri in večdružin-
skih hiš, kar bo stavbne stroške, ozi-
roma njih amortizacijsko kvoto za po-
sameznika znatno znižalo, na drugi
strani pa omogočilo večjim družinam,
da stanujejo proti plačevanju amorti-
zacije, ki ne bo višja od stanarine v
najemniških hišah, ako vpoštevamo
nove stavbe in okolnost, da bodo lični
posestniki prej ali slej dosegli ukine-
nje naredbe v zaščito najemnikov.

—0—

Politične beležke

* **Otpuščena vojna misija.** Iz Beo-
grada poročajo, da je po naredbi voj-
nega ministrstva opuščena naša vojna
misija v Sofiji. Njene posle bo odsej
vršil naš poslanik, ki bo odsej oprav-
ljal samo posle v resnem času.

* **Slovenci v italijanski vojaški
službi.** Italijanski časopisji so na vse
pretege hvalili oddelke karabinjer-
jev, ki so tako energično zadušili po-
kušeno buno fašistov v Zadru. Iz
Splita sedaj poročajo, da je civilni
komisar Bonfati, ki je prišel v Zader
takoj od vlade zahteval, da ne more
nastopiti proti fašistom in legionar-
jem, dokler nima zanesljive oborože-
ne sile. Vlada je takoj odredila zme-
njavo karabinjerjev in policijskih od-
delkov, zaderske italijanske čete so
bile odpoklicane, a na njih mesto so
prišli oddelki karabinjerjev večinoma
iz Beneške Slovenije, skoro sami Slo-
venci, ki so nastopili z največjo ener-

gijo proti fašistom in tekem enega
dne naredili red, zavzeli celo posad-
ko fašistovskih artilov in jih odpo-
slali v Italijo. Tudi v operacijah pro-
ti d'Annunziu je sodelovalo več od-
delkov, sestavljenih iz Slovencev iz
Beneške.

+ **Reški gverner.** Iz Rima poro-
čajo 3. januarja, da je reški občinski
svet izvolil Grossicha za reškega gu-
vernerja in potrdil opatijski dogovor.

+ **Opozicija proti Take Jonescu.** Iz
Bukarešte javljajo: Na konferenci v
Spaji je izjavil Take Jonescu, da bi
bila njegova država, ako treba, pri-
pravljena, poslali eno ali dve diviziji
kot ojačenje angleško-grških čet v Ca-
rigrad in Dardanele. Na sejah Zveze
narodov v Zenevi, je Rumunija večkrat
izjavila, da je pripravljena, poslati v
Armenijo ekspedicijski voj 40.000 mož.
Politični krogi v Rumuniji tega ne po-
zdravljajo in opozicija proti Take Jo-
nescu raste od dne do dne. Večina po-
litičkov se je izjavila proti temu, da bi
se rumunske čete porabljale zunaj Be-
sarabije.

* Prof. Milijko Kostelar naj se izvoli jutri v sredo popoldne zglasiti v neki važni zadevi v našem uredništvu.

* Arnavska nadloga. Iz Pristine javljajo: V zadnjem času se arnavski napadi na naše prebivalstvo ponavljajo tako pogosto, da je narodu sedaj huje kakor pod Turki. Razbojniške tolpe so začele napadati že v mestu samem. Napadli so pošto, ubili tri orožnike, dva sprevednika ter ranili enega meščana. Iz mesta so odvedli dva meščana v planino, da bi zahtevali odkupnino.

* Ustanovitev muzeja v Cetinju. Gospodinja Jelena Lazarevič, profesorica prve ženske gimnazije v Beogradu je sprožila idejo, da se v Cetinju ustanovi Zetski muzej. Misel je našla prijazen odmev zlasti v črnogorskih krogih. Pripravljalna dela za ustanovitev muzeja so se že pričela.

* Pegavec v Zagrebu. Ker se je pojavil v zagrebškem sodišču nov slučaj pegavice, so vse razprave odgođene do 20. t. m.

* Železniška nesreča. Na zagrebškem južnem kolodvoru je prišel preločeno nedeljo železniški uslužbenec Ivan Pongrac vled nesrečnega slučaja pod vlak, ki mu je odtrgal levo roko in nogo. Pongrac je ostal na mestu mrtve.

* Shod klerikalne stranke v Mariboru. V ponedeljek se je vršil v dvorani strokovne zveze v Splavarski ulici shod klerikalne stranke, ki se ga je udeležilo okoli 50 oseb. Otvoril ga je prof. Vesnjak, govoril pa je doktor Hohnjec o političnem položaju v Beogradu in v Sloveniji. Vzdihoval je, da je dobila njegova stranka pri zadnjih volitvah mnogo manj glasov, kakor je pričakovala in da je sedaj zaradi zblizanja med demokrati in radikalci in onemoglosti Protiva v konstituenti brez vsake moči. Naglašal je, da so prešli klerikalci v opozicijo zaradi ustavnega načrta in pa ker zahtevajo za Slovenijo avto, nomijo. Zele tudi, da se vpoštevata R. dičeva stranka. Svojo jeremijado je zaključil s pozivom, naj se zborovalci pripravijo na prihodnje volitve, ki da niso več daleč.

* Zabavni večer na korist gorških dijakov-beguncov v Mariboru je preložen na 22. t. m.

* Pravoslavna služba božja za Božič v Mariboru se bo vršila 7. t. m. ob pol 10. uri dopoldne v pravoslavni kapeli vojne realke.

* Izpred mariborske porote. Angela Hariš je svoji gospodinjici pl. Fedrozzi ukradla več preprog in zlatnine in spravljala ukradeno blago pri neki svoji prijateljici. Porotniki so jo obsodili na trimesečno ječo.

* Mariborska razsvetljava. Svoječasno se je govorilo, da se bo napeljava električne razsvetljave razširila v najkrajšem času na vse mariborske ulice. Kakor pa se vidi, se merodajnim činiteljem za to čisto nič ne muči. V večini ulic vlada še vedno egiptovska tema, katere se prav pridno poslužujejo razni zlikovci in tatovi.

* Invalidsko zavetišče v Celju. Država je od dosedanjega lastnika kupila velično „šemalno vojašnico“ v Celju za 750.000 kron. V poslopiju se namesti invalidsko zavetišče za Stajersko v zvezi z invalidsko šolo. Posamezni invalidi, ki so že večji kakor obrtni stroki in sposobni za delo, bodo dodeljeni raznim obrtnikom, stanovanje in hrano pa bodo imeli v zavetišču.

* Dvoednevne praktične sadjarske tečaje v celjskem okraju priredi sadjarsko nadzornišvo v januarju, februarju in marcu po raznih občinah za fante in tudi odrasle interese. Tečaji se bodo vršili samo v onih občinah, kjer se prijavijo najmanj 15 udeležencev. Zglasiti se je treba do dne 10. t. m. pri sadjarskem pododboru, poverjeništvu za kmetijstvo v Ljubljani.

* Ustavljen promet na južni železnici v Avstriji. Kakor smo poročali, je izbruhnila v območju graškega inspektorata južne železnice železničarska stavka. Ustavljen je torej na nemškem Stajerskem ves promet na južni železnici. Zveza z Dunajem je prekinjena.

* Pobalinstvo. Ze dalj časa opazujemo, da so nam neznani tipi raz na desko na Delniški tiskarni trkali nalepljene izvide „Jutra“. Danes zjutraj je tudi neki fantalin poskušal odtrgati „Jutro“, a mu je gospod, ki je prišel ravno mimo, priložil gorke zašušice. Hvala.

* Dunajski agentje se zopet pojavljajo v Ljubljani in nadlegujejo prebivalstvo. V zadnjem času hodi po Ljubljani tak dunajski agent, ki ponuja našim ljudem povečevanje fotografij. Seveda ne zna niti besede slovensko. Ako hočejo imeti dunajski trgovci pri nas svojih odjemalcev, je njih dolžnost, da si angažirajo ljudi,

ki govore slovenski, Ljubljancem pa priporočamo, da postavijo take vsiljivce pred vrata.

* Napredek domačega zavarovalnega zavoda. Kakor doznajamo, je zavarovalna družba „Jugoslavija“ poleg „Feniksa“ in „Oraške vzajemne zavarovalnice“ v zadnjem času prevzela še eno inozemsko družbo, in sicer „Franco Hongroise“.

* Sportni ples. Na Sportnem plesu dne 9. t. m. so na sprednjem ruski plesi, komični sportni nastopi in druge originalne kabaretno točke. Mala dvorana bo spremenjena v japonsko kavarano. Velika dvorana bo na razpolago le z ples, v stranskih prostorih bodo prirčni paviljoni. Kabaretno točko in sročolov se izvedejo v Sokolovi dvorani. Posednih vabil se ne bo razpošiljalo, vabi se vse občinstvo, ki si želi lepe zabave in plesa. Vstopnina za osebo K 30, člani S. K. „Hirije“ in akademiki proti izkaznici K 20. Predprodaja vstopnic v petek in soboto v trgovini „Svetla“. Mesni trg in drogeriji Kanc. Zidovska ulica. Članske in akad. vstopnice se izdajajo le v predprodaji, in sicer v petek in soboto od 14. do 17. ure v trgovini „Svetla“. Na večer prireditve je cena vstopnic brez izjeme K 30.

* 10.000 kron za zgradbo Sokola I je darovala tukajšnja tiskarna Medic, Rakovec & Zankl ter je s tem pokazala globok smisel za resno narodno-kulturno velepomembno stvar. — Prati P. Urnkar je daroval 300 kron, artilerijski podčastniki 270 kron. Vsem darovalcem bratska hvala! Zdravo! — Odbor društva za zgradbo Sokola I.

* Pojasnilo. K večerajšnji notici „nevaren razbojnič“ omenjamo, da gospod Stanko Molč iz Planine št. 171 ni identičen z onim Molkom. Gospod Stanko Molč biva v Ljubljani ter je ves čas vršil važno in „ožrtvalno službo za jugoslovansko stvar.“

* Kupijo se prvi trije letniki „Naših zapiskov“ in prva dva letnika „Omladine“. Ponudbe ustmeno ali pisмено našemu uredništvu.

* Sportni klub „Primorje“. Opozorjamo na redni občni zbor S. K. „Primorje“, ki se bo vršil dne 6. t. m. ob 15. uri v prostorih gostilne Batjel na Karlovski cesti št. 4. K obilni udeležbi se vabijo vsi ljubitelji sporta.

* Koparski napad? Anton Šporn, sprevednik drž. žel. v Kamniški ulici št. 161 je sedel na Silvestrov večer doma pri mizi. Nenadoma se odpro vrata in v sobo stopi neznanec, ki se znenada zakadi v nič budega slutnega Šporna z odprtim nožem. Šporn se je branil. Pri tem ga je neznanec ranil z nožem na obeh rokah, na čelu in na prsih. Končno se je ustrašil špornovega vpitja in je zbežal, ne da bi bil izvršil svoj pravi namen, ki je bil gotovo ta, da bi Šporna oropal.

* Aretirani konjski tat. Ljubljanski trgovec s konji France Rugelj je kupil v Karlovcu na sejmu belega konja za 7200 K. Izročil ga je Janezu Skulju iz Sežane, da ga proti nagradi 360 K pripelje v Ljubljano. Skulja pa ni bilo s konjem v Ljubljano. Arretirali so ga v Novem mestu. Rugelj je dobil konja nazaj.

— 0 —

Ponarejevalec bankovcev.

V tihi študentski sobici, tam neke na Starem trgu, je nekega dne sameval 17letni dijaček Rafael, lačen, brez denarja. Ima posebno veselje do risanja. Enkrat je videl 5dinarski bankovec in je naivno vzkliknil: „Ta denar se lahko ponaredi!“ Omenjenega dne je vzel v roke šestilo, ravnilo, nož in papir iz šolskih zvezkov. Začel je risati in po 14 dneh — vsak dan eno uro — je imel gotov petdinarski bankovec, fantastičen falzifikat. Po končanem delu ga je izročil svojemu sostanovalcu, 14letnemu dijačku Ivanu z naročilom: „Pojdi k Zalazniku in kupi mi stlačič!“ Ivan je odšel in srečno spravil napačni bankovec v promet. Kupil je eno „torto“ za 3 K, nazaj pa je prejel še 17 K. Zalaznikova blagajničarka je kmalu zapazila falzifikat in poslala pazljivo na mladega menjalca. Rafael je čez nekaj dni zopet poslal Ivana z drugim ponarejenim bankovcem. Ivan je tekel v prodajalno, toda tu so mu trdo dejali: „Fant, Ta ni pravi!“ Dijaček Ivan se je jokajoč povrnil, Rafael pa mu je mimo naročil: „Pojdi k peku Zalarju! Tam sem ga dobi!“ Od peka Zalarja je Ivan prinesel dve štruci. — Za falzifikat, ki je zelo naivno izdelan, so se začeli zanimati na policiji in kmalu so izsledili mladega, neizkušnega ponarejevalca. Povabili so na policijsko ravnotejstvo in ga vprašali: „Zakaj se ponarediš petdinarski bankovec?“ Rafael jim je tiho odgovoril: „Ko sem bil sam doma brez denarja in lačen, mi je prišla neumna misel, da ponaredim bankovec.“ „Kako ste to izvršili?“ Rafael: „Vzel sem papir iz šolskih zvezkov, barve, nož, ravnilo in šestilo.“ Tako končuje zgodba o mladem ponarejevalcu, ki pride pred sodišče.

DR. JOSIP HACIN:

O zaporu našega Imetja v Avstriji.

Avstrijska republika je dala z ukazom državnega urada financ z dne 18. aprila 1919, pod zaporo vse odprte depote, vloge, dobrotinje, sale in zapre depote, ki pripadajo fizičnim osebam, družbam in jurističnim osebam, katere imajo svoje bivališče ali svoj sedež v Jugoslaviji. Glede zapore je te dni avstrijsko zastopstvo v Ljubljani poslalo predsedstvu deželne vlade, z ozirom na vesti o zaporah inozemskih imetij v Avstriji, neko pojasnilo, ki je bilo objavljeno tudi v nekaterih slovenskih tistih. V tem pojasnilu navaja avstrijsko zastopstvo v Ljubljani oče olajšave, katere je odredil avstrijska republika z naredbama z dne 18. septembra 1920. in z dne 17. novembra 1920. Te olajšave glede zapore inozemskega imetja v Avstriji se v tem pojasnilu navajajo tako, kakor bi veljale tudi za naše državljane, da torej na podlagi teh naredb naši državljani s svojim premoženjem, nahajajočim se v avstrijski republiki, lahko do gotove meje prosto razpolagajo.

Avstrijsko zastopstvo v Ljubljani pa — hote ali nehot — v tem pojasnilu zamoči, kar je za naše interesirane kroge najvažnejše, namreč dejstvo, da naredbi z dne 18. septembra 1920. in z dne 17. novembra 1920. za pripadnike kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev sploh ne velja ta, da torej napravi pripadnikom jugoslovanske države v celotnem obsegu velja ukaz avstrijskega državnega urada financ z dne 18. aprila 1919. in je torej naše premoženje še vedno pod zaporo.

Z ozirom na omenjeno dvoumno pojasnilo je potrebno, da vemo, v kakem štadiju se nahaja vprašanje našega imetja, nahajajočega se pod zaporo v avstrijski republiki.

Da se da našim upnikom zaslonba in se isti obvarujejo prevelikih škod, se je jesen 1919. leta ustanovila „Zveza upnikov v Sloveniji za privaatno-pravne terjatve proti dolžnikom v avstrijski republiki“. Prizadevanje „Zveze upnikov“ je šlo v prvi vrsti za tem, da izposljuje od naše vlade represalije, s katerimi bi se dosegel dvig zapore. Zveza upnikov je poskušala to doseči že na konferenci meseca januarja leta 1920. v Sarajevu. Nadalje je odposlala meseca aprila m. l. odposlanca na Dunaj, da bi sondairal tamkajšnje razpoloženje, a konstatiralo se je, da je stališče Dunajčanov popolnoma pasivno. Tudi meseca junija m. l. ob priliki trgovinskih pogajanj z Avstrijo, je spravila Zveza to vprašanje zopet v tir, a različni gospodarski in drugi momenti so takrat prisilili vlado k temu, da je morala od svoje zahtevke glede izročitve našega premoženja popustiti. Avstrijski delegati pa so obljubili, da bo avstrijska republika v najkrajšem času stavila svoje predloge glede dviga zapore nad našim imetjem, a do danes se to še ni zgodilo. Zadnji čas se zopet obetajo nova pogajanja z avstrijsko republiko, vendar se taka pogajanja doslej še niso začela.

Interesi slovenskih upnikov so se pojasnili merodajnim faktorjem prav tako direktno, kakor tudi potom deželne vlade za Slovenijo. Vzrok, da do rešitve tega vprašanja do danes ni prišlo, leži na strani avstrijske vlade, ki pot kridačar to vprašanje hladnokrvno omalovažuje.

— 0 —

== Industrija rudniških vrelcev v Sloveniji in na Hrvaški. Naši mineralni vrelci v Radenci, Rogaske Slatine, Petanjcih, Kostivnicah pri Rogatu itd., bi mogli producirati letno do 10 milijonov steklenic mineralne vode in jo razpečavati na Madžarsko, Rumunijo, Grško in Afriko, posebno pa vojaškim moraricam vseh veselij. Današnji obrat vseh podjetij dosega pa komaj 700.000 steklenic. Vzroki takoj majhne produkcije ležijo v zmanjšanem konsumu. Konsum pa je padel vsled visokih cen, ki so nastale posebnoma zaradi visoke trošarine, ki znaša 80 vinarjev za liter. Ta trošarina je še vedno previsoka, ker gre za produkt, čigar vrednost je tako majhna, da ne more prenesti take obremenitve. Nadalje ubijajo visoki železniški tarifi konkurenčno zmožnost temu proizvodu. Prevoz enega vagona vode iz Rogaske Slatine v Beograd stane 15.000 kron in poriša ceno steklenice za 4 K.

Ce upoštevamo končno še visoke nabavne stroške za steklenice, ki jih vsled visokih železniških tarifov po porabi praznih ni mogoče pošiljati nazaj, pa dobimo tako prodajno vsoto, ki enmogoča uspešno razpošiljanje mineralne vode v oddaljene kraje. Ker gre na eni strani pri konsumu za narodno zdravje in ker so trošarinski dohodki po pokritju vseh stroškov minimalni, bi bilo najbolje, trošarino sploh ukiniti. Ravno tako bi bilo potrebno znižanje železniških tarifov. Za vagničke

pošiljke bi bila nujna potreba izjemna tarifa II, za prazne, že rabljene steklenice pa bi bilo treba doseči razred C. Nadalje bi moralo finančno ministrstvo znižati carino pri uvozu steklenic, ker domača produkcija še ne more kriti domačih potreb. Sicer je stagnacija te panoge industrije nastala tudi na Češkoslovaškem in v Nemški Avstriji. Tako je n. pr. produkcija Razpečevalnica mineralnih vod v Karlovih Varih 3.000.000 steklenic na leto, danes samo 940.000. Mattoni Gieshübel je zaposloval v mirnem času okrog 100 delavcev, danes samo osem.

== Pripravljalna dela za kočevsko železnico. Dne 31. decembra m. l. se je vršilo v Kočevju zborovanje interesentov za podaljšanje kočevske železnice na Brod-Moravice. Pristav trgovske obrtne zbornice, Mohorič, je razložil celo gospodarsko stran nove železnice z ozirom na tranzitni in lokalni promet, osobito pa se je dotaknil finančnega vprašanja. Projekte dveh variant je na to objasnili inženjer Veri Švajger. Obenem se je počal tudi s tretjo varianto od Kočevja na Srbske Moravice. Po poročilih omenjenih referentov se je razvila živahna debata. Končno se je sprejela resolucija gospod. Fajdige, da naj se po dovršeni zgraditvi projektirane proge sprejme v delovni načrt bodočega odbora tudi proga Rakek-Ribnica. Slednjič se je izvolil odbor za zgradbo nove železnice. Predsednikom je bil izvoljen doktor Ivan Tavčar, podpredsednikom Kajfež iz Kočevja, Dragotin Irtir iz Ljubljane ter narodna poslanka Pucelj in Skuli. Kot tajnika sta bila določena Mohorič in inž. Švajger iz Ljubljane, kjer se nahaja tudi sedež družbe. Pripravljalna dela se bodo nadaljevala, ter je bil v to vrsto določen potrebni kredit.

== Znižana železniška tarifa. S 1. januarjem t. l. se je vpeljala za taninski les, in sicer za lesne odpadke, grbe (grče in vejce) znižana tarifa, in sicer izjemna tarifa II, ki je za 40 do 50 % cenejša kakor razred C, ki se je uporabljal doslej za taninski les do 2 1/2 metra dolgoti.

== Udruženje slovenskih in hrvaških vrelskih industrijcev. V odseku industrije mineralnih vrelcev pri „Zvezi industrijcev“ v Ljubljani se je udružila skoro vsa slovenska in hrvaška mineralna vrelska industrija.

== Stalna električna komisija. Stalna električna komisija, v kateri so zastopani zastopniki elektrarn in električne industrije, strokovnjaki elektrotehnike, zastopniki konsumujoče industrije, železnice in konsumnih središč, je pritegnila v svoj trog še zastopnike vlade (poverjenišvo za javna dela, generalno inspekcijo vod in poverjenišvo za pravosodje). V dveh sejah je razpravljala o načrtu naredb o ureditvi dobavnih cen za električno energijo in plin pri bistveno izpremenjenih izvajalnih stroških. Po vojni nastale produkcijske razmere zahtevajo revizijo starih dobavnih pogojev. Nadalje se je bavila z vprašanjem električnega dovodnega prava ki ga je poizkušal ustvariti že iz avstrijskih časov datiran osnutek takega zakona. Komisija, ki jo vodi profesor F. Vidmar, bo gotovo v največji meri pospešila nad vse koristno elektrifikacijo naše zemlje in da izdela načrte za kar najbolj smoteno izrabo električne energije. O njenem delovanju bomo še poročali.

== Povlačenje denarja iz prometa. Istočasno s povlačenjem 10-, 2- in 1-kronskih bankovcev bodo potegnjeni iz prometa tudi železni novci po 2 in 20 vinarjev.

== Pristojbine za spremnice. Ministriški svet je sklenil, da se pristojbina št. 204 pristojbinskega zakona, to je pristojbina za spremnice pri tovornih listih in izvornih listih za domače blago, poviša od 20 par na 1 dinar in da ta pristojbina velja za vso kraljevino. Ker je št. 204 pristojbinskega zakona razširjena na vso kraljevino, velja ta sklep od dne, ko bo finančni minister dognal, da je mogoče to točko uporabljati.

== Poštni čekovni urad v Ljubljani je izdal nov imenik lastnikov čekovnih računov, ki se udeležujejo klirinškega prometa. V njem so navedeni vsi lastniki, ki so pristopili k čekovnemu prometu do dne 5. decembra 1920. Imenik se lahko naroči pisмено ali pa prevzame v ekonomatu čekovnega urada. Cena 10 kron.

== Jugoslovanska kmetijska zbornica. Kmetijsko ministrstvo pripravlja gradivo in izjave interesiranih kmetijskih udruženj v svrhu ustanovitve centralne kmetijske zbornice za vso kraljevino.

== Zagrebška trgovinska banka je povišala svoje glavnico od 3 na 10 milijonov. Izdanih je 35.000 novih delnic po 200 K, ki so placirane v inozemstvu. Banka je stopila v zvezo z Wiener Lombard und Eskomptbank, in pa z Banca commerciale triestina in

Société générale Bruxelles. — Vemo sicer, da Zagreb nima denarja, vendar je nedopustno, da podjetja, ki so vsaj na videz jugoslovanska, izročajo prko polovico svoje glavnice tujemu kapitalu.

== Nov širokovni list. V Osijeku je pričel z novim letom izhajati nov gospodarski list „Soda“, glasilo tvorničarjev za izdelovanje sode.

== Nadomestilo za zemljiške knjige v Srbiji. Ker sodišča v Srbiji se nimajo intabulacijskih knjig, objavlja „Uprava fondova“ uradno, da se pet mesecev ne bo mogoče izdajati hipotekarnih posojil. Da bi pa se omogočila gradba poslopij, je „Uprava fondova“ organizirala dovoljevanje kredita na podlagi menic, ki morajo imeti tudi podpis enega večjih denarnih zavodov.

Borza 4. januarja.

Zagreb. Danes je bil promet zopet jako slab in se je napravilo samo nekaj zaključkov. Devize: Berlin 215 do 217, Milan 530 do 540, London 543 do 548, Newyork 153, Pariz 922 do 930, Praga 177 do 180, Švica 2350 do 2450. Dunaj 24 do 24,20. Valute: dolar 152,50 do 159,50, avstrijska kruna 25 do 26,50, rublji 60 do 90, češke kruno 165 do 168, franki 880 do 890, napoleonori 490 do 495, marke 204 do 206, lire 515 do 520.

	denar	blago
Banka za Primorje	1100	
Trg. obrt. banka	350	370
Banka Brod na Savi	260	265
Jadranska banka	1775	
Jugoslavenska banka	592	600
Ljubljanska kred. banka	900	940
Narodna banka	670	680
Hrv. eskomptna	1515	1525
Rečka pučka	807	818
Goranin	825	900
Dubrovačko parobr. dr.	5800	6400
Slavonija	1160	1175
Gutman	1500	1600
Prašedion	9100	9250
Slov. eskomptna banka	580	
Srpska banka	730	740
Elaploatacija drva	1550	

Dunaj. Devize: Zagreb 413 do 417, Berlin 913,50 do 919,50, Budimpešta 109,375 do 111,375, Milan 2302,50 do 2322,50, Newyork 685,5 do 689,5, Pariz 3955 do 3995, Praga 742,90 do 748,90, Sofija 700 do 710, Varšava 92 do 97, Zürich 10,425 do 10,475. Valute: dinari 1632 do 1652, dolarji 678 do 681, francoski franki 3955 do 3995, švicarski franki 10,375 do 10,425, češke kruno 744 do 750, ogrske kruno 118 do 120, leji 820 do 830, levi 725 do 735, lire 2292,50 do 2312,50, marke 913,75 do 919,75, poljske marke 97,75 do 99,75, funti 2415 do 2435, rublji 332 do 338.

Avstr. krona renta 96—
majska renta 97 25
Ogrska krona 77 50
V. avstrijsko vojno pos.
Turske srečke 1410—
Kreditni zavod za trg. in ind. 1242—
Anglobanka 1250—
Bankverein 1869—
Länderbank 6150—
Avstro-Ogrska banka 1080—
Bosanska zemaljska banka 3450—
Zivnostenska banka 5890—
Državne železnice 2835—
Lombard 6030—
Alpine-Montan 142 0—
Praška železna industr. 8750—
Leykam, papirnica 227.

Praga. Devize: Beograd 225 do 227, Berlin 121,25 do 122,75, Milan 310 do 312, Pariz 530 do 533, London 322,50 do 324,50, Newyork 90,5 do 91,5, Dunaj 12,95 do 13,95, Zagreb 55,5 do 56,5, Varšava 12,25 do 13,25, Budimpešta 14 do 15. Valute: jugoslovanske note 216 do 218, marke 121,75 do 122,75, leji 102,75 do 103,75, levi 91,75 do 92,75, švicarski franki 1383 do 1386, lire 307 do 309, francoski franki 527 do 530, funti 310 do 322, dolarji 89,5 do 90,5, avstrijske žigoseane 12,95 do 13,95, poljske marke 11,25 do 12,25.

Berlin. Devize: Italija 254,70 do 255,30, London 267,95 do 268,55, Newyork 75,29 do 75,45, Pariz 436,55 do 437,45, Švica 1148,85 do 1151,15, avstrijske žigoseane 16,48 do 16,52, Praga 81,70 do 81,90, Budimpešta 12,28 do 12,32.

Zürich. Devize: Berlin 8,75, Newyork 650,50, London 23,33, Pariz 38,10, Milan 2205, Praga 710, Budimpešta 1,10 Zagreb 4,10, Bukarešta 7,70, Varšava 1, Dunaj 1,425, žigoseane 1.

Vremensko poročilo.

Ljubljana 306 m nad morjem					
Dan	Opazovano	Stalna barometra	Stalna termometra	Vetrovi	Noba
4. jan.	7. ur.	749,8	-2,0	brez vetra	megla
4. jan.	12. ur.	741,8	-1,5	"	"
4. jan.	18. ur.	749,0	-0,2	"	"

Rednja včasna temperatura z 0 normalna -2,7
Vremenska upored: mrzlo, mlačno.
Solnce vidno od 7-9, mrkla od 18-19

Prigode gospoda Collina.

Roman.

(Prevod iz švedščine. F. J.)

Zato sem raje izstopil na Clapham Junction in nadaljeval potovanje s prihodnjim vlakom.

„Vi ste zares dragocen, Lavertisse, previdni ste kakor Torstenson in tenko slišite kakor Odin.“

„Kakor kdo?“

„Ah, nič, — samo spominjam se na prejšnje čase. Kaj se je zgodilo dalje?“

„Šel sem naravnost v Carnegieovo knjižnico in iskal po „Shipping Times“. Kapitan Selby in Aleksandrija, potem vendar ne more biti težko, da najdem tudi ladjo, o kateri sta govorila visoka gospoda. Torej, profesor, ta ladja je „Empress of Oceania“, ki odrine dvajsetega. Mala ladjica, samo sedem tisoč ton ima in pristane med vožnjo samo v Gibraltarju in v La Valette. V Aleksandrijo dospe 28., če gre vse po sreči.“

Lavertisse je obmolnil in pozorno zrl v svojega prijatelja in delodajalca profesorja Pelotarda, alias Filipa Collina, vendar mu pravo ime Filipovo ni bilo znano. V profesorjevi elegantni sobi za pušenje sta sedela, pred seboj štirioglato steklenico whiskyja, okrog nje nekaj steklenic „Shweppes“, veliko škaflijo de Reszke in kovano srebrno čašo, napolnjeno z ledom.

Vsled Lavertissovih novic se je Filip zatopil v globoko razmišljanje. Prešlo je najmanj deset minut, da se sploh ni gnil v svojem naslanjaču. Roke je zakopal v žepih, brado je spustil na prsa in se strmo zagledal na nasprotno točko v steni, v originalno radirungo Franciska Goye „El Pico d'Oro“. Gospod Lavertisse je že poznal njegove navade in je pogledaval zdaj njega zdaj sliko, ki je se bila spomin na neko prodajalno starin. Tu se gospod Collin združe, seže po čaši groga, izpije na dušek njeno vsebino in se zopet skljuje kakor prej, z jedino razliko, da je sedaj uprl oči v omaro s knjigami. Zopet pet minut ogledovanja. Kar prekine Filip tišino in vpraša: „Ali veste, Lavertisse, koliko približno tehta stotisoč zlatih funtov?“ Lavertisse namiguje čelo in odgovori: „Hm, na-

tančno tega ne vem, tako sto do dve sto kil bo že. Kaj ne?“

„Sto do dvesto! Najmanj šeststo kil V tem je ravno teškoča, Lavertisse. Da vzamemo del zlata, bi ne bilo težko, po tem, kar vemo. Vzeti vse, tudi ni mnogo težje. Toda vse, tudi ni mnogo težje. Toda vzeti vse in je nositi s seboj, ko se izkrcamo, vidite, Lavertisse, tu je težava!“

Lavertisse je razmišljal nekaj trenutkov in odgovoril: „Saj ni treba vzeti vse. Samo nekaj kilogramov.“

„Lavertisse!“ odgovori Collin strogo.

„Da zakaj, profesor, ne morem razumeti...?“

„Lavertisse, če doseže pustolovec ono višino, ki smo jo dosegli mi, potem ima tudi izvestne dolžnosti. Noblesse oblige, Lavertisse. Vse ali nič. O tem sedaj razmišljam.“

Lavertisse je odplaval Collinov očitek z novim grogom, Collin se je pa zatopil v ogledovanje drugega dela stene.

Prešlo je menda nadaljnih deset minut. Filipovi pogledi so se polagoma premikali od slike do slike. Končno so obstali na Guillaumovi risbi „Zalujoča“. Mlada črna oblečena Parižanka objokana in koketna kleči pred velikim mramornim spomenikom svojega soproga, tajno pa že škili za svojim čestitcem, ki krozi neke v bližini... Zdelo se je, da sprejemajo Filipove oči vse podrobnosti tega frivolnega dela v se, ko je nenkrat planil iz klubnega naslanjača in zažvižgal rezko kakor lokomotiva „Fjuuuuuuuuu!“ Lavertisse! Heureka! Jo že imam! Zlato bo naše, predno poteče deset dni!“

Lavertisse ga je samo gledal, s pogledom gotovosti, dvoma in občudovanja. „Kako? Kaj?“ je zajecjal. „Za dobro, Lavertisse! Že izveste vse o pravem času. Morda se nama še pokazi, in potem so vse lepe nade zaman. Sploh pa... delajte boljše, če ne veste nič!“ Lavertisse je samo pokimal, ne da bi ga bila zadnja trditve užalila. „In kakšno delo odpade name, profesor?“ — „Na Vas odpade dva dela. Predvsem poizvedite, kako izgleda zaboje, o katerem je govoril gospod Hoxton. To bo nekoliko težko, toda z denarjem, energijo in previdnostjo že odpravite težave. Potem pa — to je pravzaprav majhna koketerija — poizvedite, kako izgledajo one škaflije banke, v katere bodo položili zlato. Pri svoji banki už-

vate itak najboljši renome, ... morda Vam povedo tam?“

„Hm, da, to že pojde, mennda... Kaj boste pa med tem časom Vi storili?“ — „Ali mislite, Lavertisse, da bom poležaval? Pomirite se. Preoblečem se pred vsem v slugo in potem v delavca na doku. To pomeni, da moram vstati že ob pol štiri zjutraj, če hočem imeti kaj uspeha.“ — „In Vi pojdete na krov...?“ — „Da, moj dragi, na krov... Tu moram poskrbeti zlasti za dve stvari. Prijatelj Graham mora takoj na kolodvor, kjer dobo vozni listek do Neapolja... Tam bo... toda o tem drugič. In še nekaj sem se spomnil, Lavertisse... Ali se Vam ne zdi, da sva našega starega dušebrižnika zadnji čas zanemarjala in neodpustljiv način? Starega poštenjaka moram te dni obiskati in ga prositi za odpustitve.“

Lavertisse je strmel v svojega dolgoletnega tovariša, kakor da dvomi o njegovem razumu, Collin mu je pa smeje natočil nov grog.

(Dalje prihodnjč.)

Francosko mnenje o socializaciji in samoupravi.

Politična centralizacija se popolnoma vjema z ekonomsko regionalizacijo; če več, ona jo naravnost zahteva in ustvarja. Treba pa je strogo razlikovati med regionalizmom in federalizmom. V mladih državah je treba paziti na vse s podvojeno pozornostjo. Regionalizem mora prenehati tam, kjer bi se začelo razedinjenje.

V polemikah za avtonomijo in protinje so se zagovorniki separatizma večkrat sklicevali na francosko gibanje, ki pod geslom „regionalizma“ nastopa proti sedanjim strogi upravni centralizaciji francoske republike. Francosko gibanje pa nima nič skupnega z zahtevami naših „avtonomistov“, narobe, ono se vglavnino krije samo s samoupravnim in decentralističnim programom demokratske stranke. Klasičen dokaz v tem oziru nam nudi pismo, ki ga je napisal glasoviti profesor pariskega College de France, Jean Brunet, voditelj francoskih regionalistov našemu prijatelju dr. Luju Vojnoviču, znanemu jugoslovanskemu državniku, ki je pri zadnjih volitvah kandidiral na naši zagrebški listi. Pismo Jeana Bruneta nam tudi priča, koliko globlje razumeva ta francoski učenjak in politik problem našega naroda in naše

države, nego razni naši klerikalni, zajedničarski in radičevski voditelji.

V pismu pravi Jean Brunet: Celo površina našega planeta je pokrita z organiziranimi državami ali dependancami teh držav. Kar ni država, nima več mesta na svetu. Države so dotikale in ločijo po mejah, ki so vedno bolj delikate. Vsaka slabotna država je sedaj mnogo bolj ogrožena, kakor je bila kdaj prej. Naša prva dolžnost je torej, da našim državam damo življenjske moči, zdravja in trdnosti, da zamorejo odbiti vsak napad. V sredi skoraj samih edinstvenih držav ne moremo upati na rešitev drugače, kakor samo v edinstveni državi. Kaj bi bilo iz naše divne Francije leta 1914., če bi ne bila edinstvena država? Stari federalizem, municipalni federalizem, ne obstoji več v Evropi; drugo, kakor samo še v Švic, štiri milijone prebivalcev! Ali pod izsledom federalizma se je ta država unificirala v ogromnem delu svojega ekonomskega življenja (pošte, železnice, zavarovalnice itd.) in upravlja federalni svet, ki je v resnici oblast, solidnejša kakor marsikatera dinastija!

Kar se pa tiče federalizma novih držav, Severne Amerike, Južne Afrike, Avstralije bil je predhodnik organizaciji političnega življenja, bil je v mnogih slučajih predhodnik celo obljude predhodnik določanju politične karte in točni razmejitvi teritorija. To je mlada forma, v početku kolonijalne narave, ki nima nič skupnega s tipi držav, ki nas okrožajo na celi površini stare Evrope. Ali ako mi odklanjamo kot nevarno, neumestno, jaz bi rekel eksotično federalistično formulo, prepričani smo, da edinstvo poveljstva, edinstvo politične strukture ni niti najmanj v protislovju s koristnim in plodnim regionalizmom.

Ako se je leta 1790. razdelila Francija na departmane, motiviral je Target, referent v narodni skupščini to razdelitev s tem, da se z vseh točk departmanov more dospeti v glavno okrogno mesto v 24 urah. To je bil v oni dobi pogoj, katerega je ekonomska cirkulacija bila vsilila centralni oblasti, kateri je izročeno poveljevanje in javna varnost. V današnjih razmerah ni več potrebno, da s prometnimi sredstvi, s katerimi razpolagamo, in s sredstvi za prenašanje volje gremo tako daleč s politično razdelitvijo: moglo bi se reči, da politično edinstvo ne potrebuje več seciranja.

Vaše ekonomsko življenje pa vsakoraz zahteva grupiranje v oblasti, regionalizacijo. Olajšave modernega prometa so imele posledico, da vsaki oblasti vsilijo regionalno specializacijo dela in produkcije. Ritem modernega življenja stavlja v kontakt, a pogosto

tudi v medsebojno borbo najoddaljenejših oblasti in vsaka oblast ima torej dolžnost, da se konsolidira in poskrbi, kako iz svojih tal, iz svojega podnebnja, iz svojega prebivalstva pridobi največ koristi.

„Hudoženstveni Teatr“ v Ljubljani.

Znameniti moskovski „Hudoženstveni teatr“ (umetniško gledališče), ki je gostoval z ogromnim uspehom v Zofiji in v Beogradu, se mudi te dni v Zagrebu. Zanimanje za predstave raste od dne do dne povpraševanje po vstopnicah je velikansko. Na zahtevo publike je morala uprava prvotno dodeljeno gostovanje od 18. do 23. decembra podaljšati do 10. januarja. Redki gostje, med njimi prvi ruski igralec Kačalov, vdova Čehova, gospa Knipper-Čehova, Masalitinov, Germanova, Tarhanov in drugi bodo odigrali v Zagrebu skoro ves svoj repertoar.

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani je pridobila „Hudoženstveni teatr“ za tridnevno gostovanje. Ker so stroški, zvezani s tem gostovanjem, ogromni, je uprava primorana, zvišati vstopne cene za 25 %. Gostovanje se bo vršilo v opernem gledališču dne 11., 12. in 13. januarja. Dne 11. januarja Čehova „Striček Vanja“ z gospo Čehovo v vlogi Jelene Andrejeve s Kačalovim v vlogi doktorja Astrova in Masalitinovim v vlogi Strička Vanje, dne 12. januarja „Jesenske gosli“ Surgučeva, kjer sodelujejo: Čehova, Orlova Masalitinov, Bersenijev in drugi, dne 13. januarja Literarno-umetniški večer. Ta večer bo na programu velika scena iz Shakespearovega „Julija Cezarja“ in prolog iz tragedije „Anatoma“ Leonida Andrejeva. Obe sceni igra gospod Kačalov, prvak med ruskimi igralci. Vdova Čehova, gospa Knipper-Čehova, bo recitala malo novelo svojega pokojnega soproga. Poleg tega bodo igrali Maupassantovo tragedijo v enem dejanju, ki jo je dramatiziral L. N. Tolstoj, komedijo v enem dejanju J. Londona „Nemoralna žena“ in tri veseloigre Čehova. Podrobni programi bodo še objavljeni.

Vstopnice za vse tri predstave se dobe od 6. januarja dalje pri blagajni v opernem gledališču.

Ob priliki gostovanja bo izšel „Gledališki list, bogato opremljen s slikami članov „Hudoženstvenega teatra“ s scenami iz posameznih uprizoritev ter z obširnimi članki o znamenitem gledališču. Številka bo stala 20 krom.

Lastnik in izdajatelj

Konzorci „Jutra“.

Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc.

Ali ste že poslali na-
ročnino za „Jutra“?

Prodajo se radi odpotovanja: obleke, perilo itd. v skladišču spediterja Rauzingerja od 9. do 12. in od 3. do 6. ur.

Oprava: Jedilnice, umetne slike (Kunstgemälde), sprejem ica s zavrtami, veliko toaletno sre lo. postelja, umivalna in nočna om ra in razno drugo so prodaja. Naslov pove upravnistvo „Jutra“. 7

Več kolporterjev
sprejme takoj
uprava „Jutra“, Sodna ulica št. 6.

Obvestilo.

Obveščava cenj. odjemalce in p. a. občin-
stvo, da sprejemava nova čela in popravila
po najnižjih cenah. Gotovi čevlji v zalogi.
Turistovski čevlji domačega iz-
delka. 522 9

Ant. in Jož. Brajer-Kapele
Ljubljana, Turjaški trg (Breg) št. 1.

Amerikansko strojno
olje

Olje, lahko, za vretena;
olje za transmisije;
olje, strojno za poljedelske stroje;
olje, strojno za teške stroje;
olje za avtomobile, lahko;
olje „...“, izredno težko;
olje za cilindre;
olje proti prahu. 57 104—39

Glavna zaloga:

Medić, Rakovec & Zankl, d. z. o. z.
prej A. Zankl novi sinovi.

15-11
Vodovodne cevi

v premeru po 4/4 in 5/4 cale oddaja, dokler
zloga traja. mnogo pod dnevno ceno, trdika
J. Razboršek, Šmartno pri Liti. 1.

Dinamo - stroj, ljubljanske napetosti,
87 amperov. ki se
lahko porablja za motor 30 konjskih s.l.,
dobro ohranjen, izdelek tvrdke Siemens-
Schuckert, in dva železna soda (Eisen-
barrel) ter drugo stvar se prodajo. Ve-
se in Kolodvorska ulica 13 I. 6 3-1

!Pozor!
Večja množina briljantov, zlatnine itd.,
klavir z znamko „Zirer“ v jako dobrem
stanju in dva velika stenska gobelina
se radi preselitve po zelo ugodni ceni
prodajo. Naslov v upravn. „Jutra“.

103 52—35
ČEVLJI
na debelo in na drobno, vse vrste moški,
ženski in otroški, delavski kakor tudi naj-
finiji vseh vrst po najnižjih dnevnih
cenah se dobijo pri znani trditi

ALEKSANDER OBLAT,
Ljubljana, Sv. Petra cesta 28.

Tudi se pošilja po povzetju po vsem kraljestvu.

Zvezi industrijev
Ljubljana, Selzn. rgova ulica 7/II.

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

Dame, gospodje!
Ako želite biti elegantno oblečeni,
naročite si pri meni 5 3—1

Union Tailor of America
Josip Gregorin
Ljubljana, Trnovska ul. 19.

Le prvovrstno
stenografirno in strojepisko
ličje velika industrijska pisarna v
Ljubljani. 3 3—2

Prednost imajo moči večje srbsko-hrvatskemu
jeziku v govoru in pisavi ter izveštane v
knjigovodstvu. Stalno nasmešenje s takoj-
njim vstopom. 8 priloge opremlj s takoj-
nude je v vrhu predstavitve osebno oddati pri

653
ČEVLJI
na debelo in na drobno, vse vrste moški,
ženski in otroški, delavski kakor tudi naj-
finiji vseh vrst po najnižjih dnevnih
cenah se dobijo pri znani trditi

ALEKSANDER OBLAT,
Ljubljana, Sv. Petra cesta 28.

Tudi se pošilja po povzetju po vsem kraljestvu.

Zvezi industrijev
Ljubljana, Selzn. rgova ulica 7/II.

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

15-11
Obi. konces. zavod za pokončevanje
podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska
ulica št. 39. 415 52—10

Sklicujte se pri svojih
naročilih na oglase v „Jutra“!

Naročajte in širite sledeče

Ieposlovne knjige:

Anatole France-Debeljak: Pingvinski otok. Roman. Cena broš. 42 K,
po pošti pripor. 2 K 40 v več.
Dostojevskij-Levstik: Besi. Roman v IV. delih. Broš. 36 K, vez. 46 K,
po pošti pripor. 4 K 60 v več.
Goncourt-Pastuškin: Dekle Eliza. Roman. Broš. 10 K, vez. 16 K, po
pošti 1 K 80 v več.
Cervantes-Sorli: Tri novele. Broš. 10 K, vez. 16 K, po pošti 1 K 80 v več.
Shakespeare-Zupančič: Sen kresne noči. Broš. 22 K, vez. 28 K, po
pošti 1 K 80 v več.
Ante Debeljak: Solace in senes. Broš. 10 K, vez. 16 K, po pošti 1 K 80 v več.
Stritarjeva antologija. Uredil dr. Iv. Prijatelj. Broš. 18 K, po pošti
2 K 60 v več.
Josipa Jurčiča zbrani spisi. Druga izdaja. Uredil dr. Ivan Prijatelj. I. zvez.
broš. 20 K, po pošti 3 K več, II. zvez. broš. 22 K, po pošti 3 K 60 v več.

Knjige se naročajo pri založništvu:

Tiskovna zadruga v Ljubljani,
Sodna ulica 6. 66 21

„JADRAN“
d. z. o. z. 21 104—39
Ljubljana, Dunajska cesta št. 9
ima v skladišču in oddaja po najnižjih cenah:

Pšenično moko prvovrstno banaško, koruzo, oves, pšenične otrrobe,
pšenično moko za krmo, proseno kašo, ješprenj, sladkor beli suhi
kristal, češki v kockah, kavo, olje najfinije namizno, riž, južno
sadje vseh vrst, čaj Ceylon, dišave vseh vrst, slive bosanske
zračno sušene, čebulo makovsko, orehe bosanske, petrolej salon-
ski, belo čiščen, bencin v zabojih, sveče, sol morsko in nemško
belo, testenine vseh vrst, kolinsko kavo in praženo ječmenovo
kavo, kolomaz jamčeno oljnat izdelek v zabojčkih in škaflijah
vseh velikosti, mlo pralno, kristalno sode, portland cement, čevlje
moske, doške in ženske, trpežno ročno delo v vseh številkah, ter raz-
lično drugo blago. Oddaja se le v večjih množinah. Točna postrežba.